

تورک بوروی

Ye : 1 Saye : 7 9 Subat 1327

اون بش کونده بر جیقار

تورکلرک قاندهنه چالشی

معلمك معاشی «أبوین بوینه» یوكلندی . چو جق باشنه هر آی اونیکی غروش
(بر روبله) وادون کومور بازه سی برغروش آله جغی شرط ایدلدی .
آیده ایکی غروش معلم حق ویرمه یه آلمشش بابالرك آیده اون ایکی غروش
ویرمه یه راضی اولدقاری بکا برقات دها قوت ویردی . بویله جه معلم افندی یه آیده
آلتی بوزغروش تأمین ایدلدی . بو حال آج منلارلك دقت نظرینی جلب ایتدی ،
واصول صوتیه یه هوسلرینی اویندیردی . بوموقفیت سایه سنده ایکنجی بریکی
مکتب دها آچلدی .

— صوکی کله جك صابیده —

اسماعیل غاسیر غسلی

یایات

تورک عالمی

۵

دور دنجی مقاله مزك صوکنده ، تورک عالمده کورولن ایکی جریان یعنی
تورکلك و اسلامیت جریانلری آراسنده آهنگ و امتزاجك قابل تأسیس اوله جغی
بیان ایتشدك . بومقاله مزنی شو نقطه نك ایضاحنه حصر ایده جکز .

لکن اول امرده هیچ برسوء تفهمه و مغالطه یه میدان ویرمه مک ایچون
شوراسنی قید ایده لم ، که بز «اسلامیت» و یاخود «تورکلك» تعبیرلری
قوللانمقله شوکله لرك افاده ایده بیله جکلری معنای سیاسی بی قطعاً نظر اعتباره
آلما یورز . زیرا بز ، بوتون مسلمانلرك و یاخود بوتون تورکلك اتحاد و اتفاق
ایده رك سیاسی برکتله واحد تشکیل ایده جکلری خویاسنه دوشه ناردن دکاز .
«اسلامیت جریانی» دیدیکمزده ، اسلامیه مخصوص مدنیتك احیا ، تجدید
و تأسیسنی ، «تورکلك جریانی» دیدیکمزده دخی تورکاره مخصوص یعنی تورک
زنکی ایله رنگلشمش ، تورک روحی ایله روحانمش ، تورک بوینه ، تورک

طرز معيشتنه كوره بچلمش ، تأسيس ايديش بر مديتي نظره آلورز . بو نقطه يي كوزه لجه تعين ايتديكن صوكر اشمدي اصل مطلبمزه كچلم .

اسلاميت و توركلك جريانلرينك صورت امتزاج و آهنگنى . كوسترمك ايچون ، ابتدا شويايكي جريان آراسنده بر مقايسه ياسيلمق ايجاب ايدور . فقط فئاده قبول ايديش اولان بر قاعده يه اتباعاً بز شو مقايسه يي ياپاركن بالطبع بوايكي جريان آراسنده موجود اولان مشترك فيّه نقطه لري نظر دفته آلميه جغز . چونكه ايكي جريان شو نقطه تر اوزهرينده كندى كنديلرينه امتزاج ايتديكلرنندن بونلري شو مقاله ده تعداد و مقايسه يه قالمشقم ، عبث و يهوده بر زحمت اولور . بز يالكنز ايكي جريان آراسنده موجود اولان اختلافى و منازعه لى نقطه لري كوستره رك بونلرك بر طرف ايديله بيله جكلرينى و هرايكي طرفك مذكور نقطه لره حائذ نظرياتنك امتزاجى قابل اوله بيله جكيتى اثبات ايدورسه مكصد مزه فائل اولمش كچى عد ايديله بيليرز .

ايكي جريان آراسنده اختلافى و منازعه لى اولان نقطه لردن بريسي قوميت مسئله سى در . بو مسئله ده توركلك جريانى ، بروضيت مثبته ، اسلاميت جريانى ايسه ، بروضيت منفيه آلمشدر . بناء عليه بزده اك زياده اسلاميت جريانى طرفدارلرينك بو مسئله حقنده كى نظريه لرينى ايضاح ايدوراك ياكوش نقطه لرينى كوستره جك و ايكي طرف آراسنده قابل تأسيس اولاجق شكل امتزاجى بيلديره جكلز .

اسلاميت جريانى طرفدارلري قوميت حقنده نه ديورلر ؟ بونلرك دوشونجه لري شودر : مادامكه جهلمز - تورك ، عرب ، فارسى ، هندى ، چركس ، كورد ، آرناوود - دين اسلام ايله مشرفز ، هر دورلو تجدد اتمزى ده صرف عوامل و عناصر دينيه اوزهرينه بنا ايدلم . اويله بر عمومى اسلام مديتي تأسيسنه چاليشلم كه بوتون شو اقوام مختلفه يي احتوا ايتسبون ، جهلمسنى يوغوروب مدينه يه بر كتله واحد حائز قلب آلمسون . ذاتاً مشرف اولديغمز دين ، وحدت ، اتحاد و اخوت اوزهرينه تأسيس ايتمشدر ، كه بوده اك يوكسك مديتيرك اك يوكسك غايه املى در . بونك آراسنه قوميت ، عرق و جنسيت مسئله لري ، حائللري صوقيه لم .

اسلامیت طرفدارلری، بالخاصه، قومیت و جنسیت افکار و حسیاتنک اقوام مختلفه اسلامیه آراسنده ایقاع ایده جککری ظن آیده دیککری نفاق و شقاقند قورقورلر. بونلرک شو نظریه لری صرف سایه خیالده قالمق شرطیه. بک یوکسک و بک طاتلی در؛ فقط عملی جهته گلینجه فنک و تارینک و هر کونکی مشاهداتک ویرمکده اولدینی تجربه و درساره مع التأسف ضددر. اولاشوراسنی شویلهلم که دین مبین اسلام هر نه قدر فطری و انسانلرک یکدیگرلری ایله ائتلافلی ایچون اک مؤثر بر عامل ایسه، هیچ برزمان مختلف اقوام اسلامیه آراسندن قومیت و جنسیت حساری و تمایللری تمامیه دفع وازاله ایده مه مشدر. عربلر مثلاً ظهور محمد (ع. م) دن اول وجهالت دورنده اقوام سائرینی «عجم» دییه رک دیکر اقوامه یوقاریدن آشاغی به دوغرو بافار کبی بر وضعیت آلدقلى کبی اسلام ایله مشرف اولدقدن صوکراده ینه کندلرندن فرقلی کوروپور ایدیلر. فارس لرده قبل الاسلام عربلری «آن ایران» یعنی روملرک «باربار» دیدیکلری معنایی افاده ایدن «غیر ایرانی» دییه تسمیه استیدیکلری کبی قبول اسلامیتدن اوچوز سنه صوکر، کندیلی خاص برمسلمان اولدینی، واسلامیتک کسکین قلنجی اولان محمودغزنوی نلک نعم و احساننه مستغرق بولوندینی حالده فردوسی طوسی، عربلرک ایرانیه هوملرینی تصویر ایدرکن وافکار قومیه نک کندی قلینده نبعانی ضبط ایده میه رک عربلر حقنده زیرده کی شعری یازمغه جسارت ایتمشدر:

«ز شیر شتر خوردن وسوسه

عرب را بجائی رسیده است کار

که بر تخت کایان کند آرزو

تفو بر توای چرخ کردون تفو»

بوننده آکلاشیلور که اسلامیت هیچ برزمان حسیات و تمایلات قومیه نک رفغه تماماً موفق اوله مه مش و مختلف اقوام ایچنده انتشار ایدرکن اواقوامک بولوندینی محیطک، شرائطک تأثیراته معروض قالمشدر. اکر بوکون «فرسارک» قسم اعظمنده شیئی لک، هندیلرده بالخاصه اسماعیلیه طریقی و دیکر اقوام مختلفه آراسنده ده مذاهب اربعه دن یالکیز بریسی تعقیب ایدیلورسه بوکا بر تصادفی

حادثه کي باقعه مەلیدر . چونکە سیاسی ، اجتماعی ، دینی و تاریخی اموردە هیچ
 برشی تصادفی دکلدر . هر شیدک بر سببی و حتی نام بر سلسله اسبابی واردر . اسلامیت
 هانکی قومک ، هانکی عرق و جنسک ایچنه کیرمش ایسه حقایق وارکان اساسیه سنی
 محافظه ایتمکله برابر کندییی اوقومک بولوندینی محیطک ، شرائط اجتماعیه
 واحوال روحیه نك مقتضیاتنه کوره . بر جریان مخصوص آلمشدر . ایشته دین اسلامک
 دیگر مزیت و فضیلتلری آراسنده اک زیاده جالب دقت بر مزیقی ده شوقوه
 استیقایه سی در . اسلامیت شو استیقاییت سایه سنده در که منتظم و مرتب پرو پاغانداسی
 بولونمه دینی حالده هندستانده یوز سنه ایچنده آلتش ، یتمش ملیون اهالی یی کندیسینه
 جلب و آفریقاده خریستیانلرک مقتدر ، زنکین و عالم میسیونرلرینه قارش ی بوتون
 بر خطه عظیمه یی کندینه تابع قیلمشدر . بناء علیه اسلامیت جریانی طرفدارلرینک
 نظریه سنده ، قومیت و جنسیت افکار و حسیاتک اسلامیه مضراوله جفی و روح
 اسلامیتله توافق ایتمه به چکی ماده لری مخالف حقیقتدر . بالعکس اسلامیت ، قومیت
 و جنسیتلرک مقتضیات روحیه سنه توافق ایتمکله قوت بولمش و اوسایه ده انتشار ایتمشدر .
 صوکر اسلامیت بر کله مجرد در ، افاده ایتدیکی معنا ایسه مرکبدر .
 اسلامیت دینلیدیکی زمان خیالده ، دینجه بر کتله واحده ترسم اییدیور سده لسانجه ،
 معیشتجه ، شرائط حیاتیته جه غایت مثلون ، مختلف و متعدد بیغیلدرده تجسم
 اییدیور . شمدی فرض ایدیکز که بن شو بیغیلرک بریسنده ، مثلاً تورک بیغینی
 آراسنده بولونیورم و مدنیت اسلامیه نك احیا و تجدیدیته خدمت ایستیوروم ،
 نه یابه جفم ؟ شبهه سز که موفق اولمق ، مقصدی حیز حصوله ایصال ایتک ایچون
 محیطی ، شرائط محلیه یی نظر دفته آله جفم ، تشبثاتی شو محیطه و شو شرائطه
 اویدره جفم . مثلاً بر مکتب آچاجفم ، بر غزته چیقاره جفم ، بر مؤسسه اقتصادیه
 تأسیس ایده جکم . آچاجفم مکتب ، چیقاره جفم غزته تورک دینلنده اولمازسه ،
 تأسیس ایده جکم اقتصادی مؤسسه ده تورکجه قولالانیلماز و تورک منافعه توفیق
 ایتدیریلرزه موفق اولهم . بولوندیغ محیط ، عالم اسلامک بر جزوی اولمقله برابر ترقی
 و تعالی عامللرندن محروم قاله جقدر و بناء علیه زواله یوز طومقله اسلامیتک
 ضعفنه ، زواله سبب اوله جقدر . ذاتاً بواوقدر بسیط بر حقیقتدر که اوزون

اوزادی به اثباته بيله لزوم یوقدر . زیرا اسلامیت فعلاً مختلف اقوامدن تشکیل
ایتدیکی ایچون بک طبیعی درکه واحد کلک قوت ، صلابت و متاساتی ، آتی
تشکیل ایتمکده اولان اجزا واقسامک قوت و متاساتی ایله متناسبدر . اقوام
اسلامیه نه قدر قوی و متین اولورسه اسلامیتک هیئت عمومیه سی ده عینی نسبتده
قوت و متانت کسب ایدر . قومیه خدمت ایتک - فی الحقیقه اسلامیتده خدمت
ایتک دیمکدر . اکر بوتون اقوام اسلامیه مترقی و متعالی اوله رق کسب قوت
و شوکت ایتش اولسه یدیلر عالم اسلام هیئت عمومیه سی اعتباریه بوکونکی
درکه به سقوط ایتش اولمازدی . ظن ایدیلیری که اورتودوکس کلیساسنک
آرقه سنده روسیه کی قوی و محترم برملت بولونمسه یدی بوکلیسا بر طرفدن
اسلامیتک دیکر طرفدن پروتستانلرک، قاتولیکلرک هجومه مقاومت ایده بیلیردی !
دیکر طرفدن پروتستان کلیساسنک کوندن کونه کسب شهرت و شان ایتمکده
اولدینی وقاتولیک کلیساسنک ایسه بالعکس اسی قوت و حشمتی غائب ایله مکده
بولوندی کورو لمکده در . بونک سببی یالکز لاتین عرقنک دینه قارشى لا قید
ولا ابالیلیکی اولیوب لاتین عرقه منسوب اقوامک پروتستان کلیساسنه تابع
بولونان (جرمن) و (آنگلو - ساقسون) اقوامنه نسبتله تدنی سی در .
بوکون اسپانیا دنیانک اک متعصب بر نقطه سیدر . فقط بوتون تعصبی ایله برابر
پروتستان آمریقانلر طرفندن مغلوب ایدیلش اولان اسپانیولر قاتولیک کلیساسنی
پروتستان کلیساسنه قارشى اعتلا ایتدیره مزلر !

یوقاریده ذکر ایتش اولدیغمز اقوامک کافه سی کندی قوت و سطوتلرینی
قومیت و جنسیت جریانی ایله قازانمشلردر . صوک مقاله مزده شو جریانک مبدأ
و منشائی ، تأثیراتی حقه ده برنبذه بیان معلومات ایتمشدک . شمدی ایسه یالکز
بونکله اکتفا ایدلم . اشبو جریان اوله سحرکار بر خالدرکه کندیسنه
قایلمش اولان ملتله ، قوملره خیرت افزا برمتانت ، برعزم ، ثبات بر حس
فداکاری بخش ایدیلور . بر « مارسیه ز » ک ، بر « روله بریتانیا » ک ، بر
« دویچلاند ، دویچلاند ، اوبه ر آله س ! » ک ، بر فرانسز ، بر انکلز ، بر آلمان
روحنه بخش ایتمکده اولدینی تأثیرات عظیمه نی کورمه لیدر . شو نعمات اعجاز

کارانه‌ک قلب بشرده تمییز ایتدیکی حسیات قومیه ، افرادی ، بنلکندن ، انسانی هرشیده ، هر تشبده متردد براقان بن لکندن بالکلیه تجرید ایدرک موقت برزمان ایچون اولسون فنا فی الملت درجه‌سینه کتیریور . لکن سوقاقده ، تیاترولرده ایشیتمکه اولدیغی شونغماتک تأثیراته برده مکتبه‌الدینی درسارک ، ایام شباب وکالده مطالعه ایتدیکی تألیفات ادبیه ، صفحات مطبوعاده او قودینی مقاله‌لرک ، کرسی خطابتدن ایرادایدیلن نطقلرک عینی تأثیری ده علاوه اولونورسه آکلاشیلیر که جریان قومیه قایلیمش اولان ملتیر آراسنده افراد ، موقت بر زمان ایچون علی‌الدوام کنديسنی فنا فی الملت ایتدیرکک تأثیرات وتمییزات آلتنده بولونیور . ایشسته بونک ایچوندرکه قومی بر جریانه قایلیمش اولان اقوام ، شوحسیات سایه‌سنده فداکارعسکردن باشلاویهرق ارباب ناموس وحیثیت مأمورلر ، اصحاب جهد وثبات تاجرلر ، بویوک وعالی فکری‌لر ادبا ، شعرا ورجال دولت یتیشدیریورلر .

طبیعی اسلامیت جریانی طرفدارلری شو حقایقک جمله‌سنی تسلیم واعتراف وقومیت جریانتک حیات اجتماعیه اوزهرینه اک مؤثرواک عظیم بر عامل اولدیغی قبول ایتک مجبویتمده‌دلر .

فقط بوراده اونلر طرفندن بر سؤال ایراد ایدیله‌بیلیر ، که غایت مهم وغایت محقدر . او سؤال ایسه شودر : « قومیت جریانی وجنسیت حسیاتی دینه ، اسلامیه قارشى بر شکل ضدیت آلیرسه ؟ »

فی‌الحقیقه شوسؤال وارددر وغایت مهمدر . بونک ایضاحی ، برچوق سوء تفهملرک ازاله‌سنه خدمت ایدر . بو نقطه‌یه عائد ایضاحاتمزی مقاله آتیه‌یه تعلیق ایدیورز .

اصغر آغایف

یازدیرمه صوکره . — آلمش اولدیغمز ایکی مکتوبه جواب ویریورز : مکتوبلردن بریسنده جمال‌الدین افغانینک بعضاری طرفندن اصلاً عرب‌اولدینی

ادعا ایدیلدیکی اختطار ایدیلوب ، شو ادعا ایله بزم صوک مقاله مزده مشارالیهک اصلاً تورک اولدیغنه دأر میدان قویدیغمز ادعا آرسنده تناقض اولدیغی کوستریله رک، بوخصوصده بزدن ایضاحات طلب ایدیلور. ویره جکمز ایضاحات شودر : عاجزلی بالذات جمال الدین افغانی به اوج کره ملاقی اولدم . ایکنجی دفعه ملاقات مزده مشارالیهدن اصلی حقنده معلومات ایسته دم؛ ویردکلی جوانی حضورلرنده دفتریمه کچیردم . سوزلریغی عیناً نقل ایدیورم : « بنم بابام و آنام اصلاً سراغه لیدر ، فقط صوکره همدانه کوچشالر ؛ بن همدانده طوغدم . لکن بن دهاسودأمر چوجق ایکن ، همدانده بابامک ایشلری بوزولدیغندن ، افغانستانه هجرت مجبوریتده بولنمشز . » — سراغه آذربایجان ، یعنی تورک شهرلرندن برشهردر؛ جمال الدین ، آذری تورکچه نی آنادلی اوله رق قونشیوردی . ایکنجی مکتوبده « آغایف » کله سنک تورک روحیه امتزاج ایدم مدیکنه اشارت بووریلیور . بزبواعتراضده کی حقیلینی تأثر و تأسفه اعتراف ایدرز . مع هذا ، بوکله نی دکیشدیرمک . تورکشدیرمک بنم المده دکدر . بوبرعائله نک ، حتی برقیله نک عنوانیدر ؛ بوندن ماعدا یکریمی بش سنه دنبری کرک تورکجه و کرک فرانسه و روسجه یازمش اولدیغ بوتون یازیلریمده شو عنوان قولالیشدر . « آغایف » بنم ایچون برنوع علامت فارقه اولمشدر . اوت ، اقرار ایدرم که شوعلامت فارقه ده کدر آور بر اشارتده واردر ؛ لکن نه یالیم ؟ بو بنم قصورم دکدر ، اجدادیمک قصوریدر . بکا ، عنوانمه دکل ، عنوانمک نهایتده کی ادانک التحاقی ایجاب ایتدیرن احوال و حائات تاریخیه به جانمز صیقلمالی ... بونکله برابر ، عنوانمک صوکنه طاقیلان اداتک بر « فضیلت تربیتکاریسی » اولدیغی ده انکار ایدیه من ...